

YABANCI DİL ÖĞRENİM SÖZLÜKLERİ VE GEREKLİLİĞİ*

Ali Aycan KOLUKISA**

ÖZET

Bir yabancı dili yeni öğrenmeye başlarken o dile ait kavranması gereken dil bilimsel kural ve kalıpların yanı sıra, öğrenilmesi gereken yeni sözcükler belki de o dili öğrenen bireyin karşılaştığı en büyük güçlüklerden biridir. Hatta bazı durumlarda, kendi ana dilinden eşleştirmeler yaparak o dili öğrenmeye çalışmanın kullanım hatalarını daha da arttırdığı söylenebilir. Bu ise, kültür ve dil olgusunun farklı kültürlerde farklı şekillerde bağdaşmış olmasından ve bunun da kavram ile sözcük olgusuna olan etkisinden kaynaklanır. Örneğin kutup buzulları gibi, karın ve buzun sürekli eksik olmadığı doğal ortamlarda yaşayan Eskimoların dilinde Türkçe'ye "kar" olarak çevrilen 10'un üzerinde kavram bulunduğu bilinmektedir. Başka çarpıcı bir örnek olarak, Japonca'da "sumo" sözcüğünün Türkçe'de bire bir kültürel kavramlaşması mevcut olmadığından, Türkçe'de de Japonca'da olduğu hali ile "sumo" ya da "sumo güreşi" olarak anılması verilebilir. Yine "tsunami" yahut "samurai" gibi sözcükler de bu duruma örnek teşkil eder.

Kavramlar ve buna bağlı olarak onların imgeleri olan sözcükler sadece doğup büyüdüleri kültüre özgü olarak gelişen olgular olup, başka kültürlerde aynı şekilde tam karşılıklarını verecek kavramların ve buna bağlı olan sözcüklerin bulunmaması doğaldır. O dilin söz varlığını yine o dilin kendi öznel nitelikleri dahilinde açıklayan tek dilli sözlüklerin, bu durumda daha doğru bilgi kaynakları olduğu söylenebilir. Ancak genellikle ana dil konuşucuları için hazırlanmış bu tek dilli sözlüklerin kullanımı, o yabancı dili öğrenenler için maalesef üst düzey bir seviyeye gelmeden mümkün olamamaktadır. Bunun bilincinde olan Harold E. Palmer, A.S. Hornby ve Micheal West adında üç dil bilimcinin 20.yy'ın başlarında başlattıkları çalışmalar sayesinde tek dilli "Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri" doğmuştur.

Araştırmamızda, ilk olarak İngilizce'de örneğine rastlanan yabancı dil öğrenim sözlüklerinin nasıl ortaya çıktıkları incelenerek özellikleri ortaya konulmuş, devamında da Japonya'da hazırlanan öğrenim sözlüklerinin mevcut durumu hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında ise, yabancı dil

* Bu çalışma, Hakuho Foundation 9th Japanese Research Fellowship Program'ı sırasında elde edilen bulgulardan faydalanılarak hazırlanmıştır.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, kolukisa_aycan@hotmail.com

öğreniminin vazgeçilmez eğitim araçlarından biri olan bu sözlükler, kullanıcılarının gereksinimleri açısından değerlendirilmiştir.

Öte yandan, yabancı dil öğreniminin vazgeçilmez eğitim araçlarından olan bu sözlükler, ancak kullanıcıları dikkate alarak tasarlandıkları takdirde gerçek ihtiyacı karşılayabilir hale gelebilmektedirler. Çalışmamızda bu tür sözlüklerin diğer sözlüklerden ayrı olarak ele alınması gerektiği savunularak diğerlerinden ayrılabilmesi adına bu tür sözlüklere “*yabancı dil öğrenim sözlüğü*” denilmiş ve dünya dili olma yolunda son yıllarda oldukça büyük ilerlemeler kaydeden Türkçe’de de bu tür sözlüklere duyulan ihtiyaç dile getirilmiştir.

Bir sözlüğün somut ve bilimsel verilere dayalı olarak oluşturulması gerekmektedir. Bu o sözlüğün hem güvenilirliğini, hem de kullanıcıya sağlayacağı faydaları artırır. Bu çalışmada yabancı dil öğreniminde kullanılan sözlük çeşitleri incelenmiş ve sonuç olarak, bu tip sözlüklerin özelliklerine dayanarak yabancı dil öğrenim sözlüğü oluşturulacağı zaman ne tür bir sıralamanın izleneceği, “Veri Oluşturma ve Hazırlık Süreci” ile “Veri İşleme ve Yazma Süreci” olarak iki ana başlık altında toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temel sözcük listesi, tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü, iki dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü, sözlük, kullanıcı.

SECOND LANGUAGE LEARNING DICTIONARIES AND REQUIREMENTS FOR THEM*

STRUCTURED ABSTRACT

This study investigates how and where the foreign language learner's dictionaries came out first and examines their properties. It also gives information about current situation of the learner's dictionaries in Japan. Then, by giving some examples of them, it tries to figure out what kinds of information are useful and needed in such dictionaries. Afterwards, these dictionaries, considered as one of the indispensable tools of foreign language education, are evaluated in terms of the requirements of the users, and finally the need for this kind of dictionaries are expressed for Turkish, which is becoming a world language.

1. Introduction

When learning a foreign language, along with grammar rules and patterns, learning new vocabulary, is perhaps one of the biggest challenges faced by individuals who learned that language. In fact, in some cases, language transfer used by the learners, from first language to the second language increase the errors/misuses even more. This arises from the differences of the cultures and how these differences affect the languages. As the culture differs it reflects on conceptualization and formation of the

* This study has been prepared according to the outcomes of the research during the program of Hakuho Foundation 9th Japanese Research Fellowship. I would also like to thank to my research advisor Prof. Dr. Chizuko KOMIYA from GSJAL of Waseda University - Tokyo, for her kind support and guidance on this research project.

language. For example, it is known that in Eskimo, the language of the people living in the North Pole and the land of continuous snow and ice, there are more than 10 concepts for the word "snow" which is translated as "kar" into Turkish. Another striking example is Japanese word "Sumo". As there is no exact conceptualization of this word in Turkish, it is used the same as "sumo" or as "sumo güreşi". Also, words like "tsunami" or "samurai" can be examples for this.

Concepts and correspondingly their symbols - i.e. words are specific phenomena/facts that develop just in the languages they are born and raised into and it is natural that in other languages there are no exact equivalents for them. In this case it is more suitable to use a monolingual dictionary where those concepts are explained within the subjective nature of that language. But usually the use of monolingual dictionaries prepared for the use of native speakers by the second language learners is, unfortunately, not possible unless they reach a higher level. Thanks to the studies in the beginning of the XX. centuries of the linguists such as Harold E. Palmer, A.S. Hornby and Micheal West, who were aware of this fact. According to their studies, monolingual "Learner's Dictionaries", that are still in use, came out.

Named in English as "Learner's Dictionary" and in Japanese "Gakushu Jisho (学習辞書)" or "Gakushu Jiten (学習辞典)" and also sometimes found in some other languages, "Foreign Language Learning Dictionaries" are the most important tools of foreign language education. No matter how they are called, the most important common feature of them is that they really have a special design for people who are learning a foreign language. After a very long process of data collecting and various of studies, they can be well prepared only as a result of using this data for the proper needs of the learners in dictionaries.

At this point, it's thought that it is possible to separate Learner's Dictionaries into two groups, as "Monolingual" and "Bilingual" Learner's Dictionaries.

2. Purpose of this study

The purpose of this study is to inquire and understand the features of "Learner's Dictionaries" so that we can be well prepared for such kinds of dictionaries. Recently, Turkish Language has become very popular in Asia, especially among other Turkic Republics, so it is thought that the need of a Learner's Dictionary written in Turkish has become a real necessity. Thus in this paper, by inquiring the techniques and the methods used in the "Learner's Dictionaries" we can understand how to develop a Learner's Dictionary for Turkish.

3. Method

This study is constructed on the previous researches and the studies about learner's dictionaries. However, the method used the most is analyzing technique. After analyzing the both monolingual and bilingual learner's dictionaries, the techniques, methods and the information used in such kinds of dictionaries have been gathered together and put in order.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

4. Discussion

Learner's Dictionaries, which are considered as one of the indispensable tools of foreign language education, are capable to answer the needs of their users, only if they are designed by taking those needs into consideration. This is why Learner's Dictionaries should aim to become "user-friendly" or "user-oriented".

The first written statement considering the users, is seen quite a long ago. In *"The Plan of a Dictionary of the English Language"*, Samuel Johnson says: *"The value of a work must be estimated by its use: It is not enough that a dictionary delights the critic, unless at the same time it instructs the learner ... (Johnson, 1747: 5)"*. But on the other hand, although it had been pointed out at the first half of the 18th century, the needs of dictionary users were not taken into account so easily.

So while mentioning Learner's Dictionaries, it can be said that the attitude of these dictionaries they show to their users is the most considerable identity of them.

5. Results

In this study by inquiring and analyzing Learner's Dictionaries, we revealed the techniques, methods and the information used in such kinds of dictionaries. A dictionary should be established on the basis of concrete and scientific data. This will increase the reliability and also enhance the benefits that it will bring to its users.

As a result of this study, we can group the work that should be followed in two, when we will make a Learner's Dictionary.

A. Data Creation and Preparation Procedure:

- 1) Creation of corpus database.
- 2) Determination and selection of headwords and high frequency words, according to the corpus database. (Especially, if a monolingual learner's dictionary is planned to create, defining words, i.e. "defining vocabulary list" should be established at this stage.)
- 3) Detecting high-frequently used collocations from the corpus database according to the selected headwords and then listing them up.
- 4) Detecting and collecting example sentences from the corpus database for both the collocations and headwords.

B. Data Processing and Writing Procedure:

5) Writing definitions of the headwords selected in "Data Creation and Preparation". (If the aim of the work is to create a monolingual learner's dictionary, the definitions are expressed only with the words that were selected for defining vocabulary, by using a very basic and simple grammar. However, if the aim of the work is a bilingual learner's dictionary, the definitions and the equivalents of the headwords should be given by considering the user's understanding and comprehension skills. While writing the definitions of the headwords, "single word equivalent method", i.e. 'word to word' explanation, should be avoided as far as possible. The information about the classification of the words and the other grammatical

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

features about the headwords should be prepared at this stage. As well as giving the grammatical information and the correct usage of the headwords, using also the cultural elements related to that headword in the examples additionally would be a plus for the user.)

6) Adding the collocations to the headwords defined in the 5th step, and making reconsideration.

7) Adding the example sentences selected from the data base previously, and checking the definitions of the headwords again, after adding these examples.

8) After all the processes are completed, i.e. after the completion of “Data Creation and Preparation Procedure” and “Data Processing and Writing Procedure”, final checks should be made by the ones who have never involved or taken in part of any of these procedures above mentioned.

Additionally, after the all the procedures of dictionary making and publishing are completed, getting feedback from the users and preparing revisions and new strategies for the next editions are also important to improve the quality of the dictionary.

Turkish Language is making great strides in recent years to be able to become a world language. For this reason, we can certainly say that the need for a Turkish Learner’s Dictionary has become a real necessity at present, not only among the Turkic Republics in Asia, but also for the learner’s of Turkish Language all over the world. This study and the outcomes of it are supposed and hoped to be a guiding light for making a Turkish Learner’s Dictionary.

Key Words: Learner's dictionary, user, headword, technique, method.

* * * * *

1. Giriş

İngilizce’de “*Learner’s Dictionary*” ve Japonca’da “*Gakushu Jisho (学習辞書)*” ya da “*Gakushu Jiten (学習辞典)*” olarak adlandırılan ve benzer örneklerine bazı diğer dillerde de rastlanan “*Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri*”nin en önemli ortak özelliği, herhangi bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişilere yönelik özel bir tasarıma sahip olmalarıdır. Çeşitli araştırmalar ve uzun süren bir veri toplama süreci sonucunda hazırlanan bu sözlükler, diğer sözlüklere kıyasla bünyelerinde çok farklı özellikleri barındırmaktadırlar.

Öncelikle sözlükleri genel hatlarıyla; sözlüğü kullanacak kişilerin o dili ana dili olarak kullanan kişiler olduğu düşünülerek tasarlanan ve sözlükteki madde başlıkları ile açıklama ve örnekleri aynı dilde olup, o dili ana dili olarak konuşan kişilerce hazırlanan “*tek dilli sözlükler (Monolingual Dictionaries)*” ile; sözlüğü kullanacak kişilerin, madde başlıkları ya da madde açıklamalarında kullanılan dillerden en az birini ana dili olarak kullanan kişiler olduğu düşünülerek tasarlanan ve yine madde başlıklarını bu iki dilden en az biri ile madde başlığında kullanılmayan dilde açıklayan “*iki dilli sözlükler (Bilingual Dictionaries)*” olarak ikiye ayırmamız mümkündür. Bu tanım sözlükleri genel olarak kapsayan bir tanımlama olup, tanım biraz genişletildiği takdirde ikinci gruba, kendi ana dili dışında tek bir yabancı dil yerine, birden fazla yabancı dil ile eşdeğer açıklamaların

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

verildiği “*çok dilli sözlükleri* (Multilingual Dictionaries)” de dahil etmemiz mümkündür. Öte yandan madde başlıklarının açıklandığı dil sayısı arttıkça, özellikle kağıt basım formatında hazırlanan sözlüklerde sayfa sayısında artış meydana geldiğinden, içerilerinde bulunan örnek cümlelerde ve eşdizimli sözcüklerde azalma meydana geldiği görülür. Bu da o sözlüğün kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çalışmada, her ne kadar *çok dilli öğrenim sözlüklerine* ilişkin örnek verilecek olsa da, esas olarak ele alınacak olan *tek ve iki dilli* olarak hazırlanan *öğrenim sözlükleridir*.

Diğer taraftan, yukarıda yapmış olduğumuz tanımlama, yabancı dil öğrenim sözlüklerinin tanımı değildir. Peki, “*yabancı dil öğrenim sözlüğü*” olarak adlandırdığımız bu sözlükler acaba ne tür özelliklere sahiptir? Bunu aşağıda bu sözlük türlerinin nasıl ortaya çıktıklarını görerek inceleyelim.

2. Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri

“Kültür ve dilin girdiği değişim süreci, kültürler arası ilişkiler, dilin kendi iç yapısındaki değişimler, ayrışmalar, çeşitlilikler, dil bilgisi insanların öğrenme ve öğretme ihtiyaçları, farklı sözlük türlerinin yapılmasını gerektirir (Karadüz, 2009: 639)”. Yabancı dil öğrenim sözlükleri de bunlardan biridir. Yabancı dil öğrenim sözlükleri giriş kısmında tanımını yaptığımız sözlüklerden farklı özelliklere sahip olan sözlük türleridir. Bu farklılıklarının en temelinde kısaca kullanıcıya karşı olan tutumları yatmaktadır denilebilir. Bu çalışmada “*yabancı dil öğrenim sözlükleri*” olarak adlandırdığımız sözlükler, bir dili yabancı dil¹ olarak öğrenenleri kullanıcı olarak kabul eden ve diğerlerinden bu yönüyle farklı bir takım özelliklere sahip türdeki sözlüklerdir. Bu tür sözlükler, İngilizce’de “Learner’s Dictionary” olarak adlandırılmaktadır. İngilizce’den Türkçe’ye direk çevirecek olursak bu kavram “Öğrenim Sözlüğü” şeklinde olacaktır. Ancak bu tanımın içerisine ister istemez ilköğretim ve lise öğrencilerinin öğrenimlerine yönelik hazırlanan sözlük türleri de doğal olarak gireceğinden, öncelikle bu ikisinin ayrımının yapılması gerekmektedir (Tarp, 2010: 40). Dolayısıyla bu çalışmada temel olarak ele aldığımız *yabancı dil öğrenim sözlükleri*, herhangi bir dili yabancı bir dil olarak öğrenen kullanıcıları hedef olarak hazırlanan sözlük türüdür.

Yukarıda giriş kısmında sözlükleri iki ve tek dilli olarak ikiye ayırdığımız gibi, yabancı dil öğrenim sözlüklerini de başlıca özelliklerine göre “*tek dilli yabancı dil öğrenim sözlükleri*” ile “*iki dilli yabancı dil öğrenim sözlükleri*” olarak ikiye ayırmanın mümkün olduğu düşünülmektedir.

2.1. Tek Dilli Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri

Bir dili yabancı dil olarak öğrenen kullanıcıları hedef alan *yabancı dil öğrenim sözlükleri*, 20.yy’ın ilk yarısında Michael West, Harold Edward Palmer ve Albert Sidney Hornby adlarındaki üç İngilizce öğretmeni tarafından ortaya çıkarılmıştır (Cowie, 1999a: 2). Diğer taraftan tahmin edilen aksine, bu tür sözlüklerin ortaya çıkış yerleri İngiltere ya da Amerika olmayıp, A.S. Hornby’nin durumunda Japonya, M. West için ise Hindistan olmuştur. Ancak, bu sözlüklerin nerede ve nasıl ortaya çıktıklarını daha detaylı bir şekilde anlayabilmemiz için tarihçelerine bir göz atmamız gerekmektedir.

1904 – 1905 yılları arasında meydana gelen ve Japonya’nın kesin zaferi ile sonuçlanan Rus-Japon savaşı, Japonya’nın itibarının Avrupa ve Asya başta olmak üzere tüm dünyada arttırmıştır. Bu olayın yankılarının, Asya’da o dönemde Rus egemenliği altında yaşayan Türk topluluklarına kendi özgürlüklerini kazanma yolunu açtığı söylenebilir. Öte yandan Avrupa ve özellikle İngiltere’de ise, Japonya’nın bu beklenmedik yükselişi oldukça büyük bir merak konusu olmuş, batılı toplumların Japonya’ya olan ilgisini arttırmıştır. Japonların bu başarısının altında yatan sebeplere cevap arayan İngilizler Japonya’nın eğitim sistemi hakkında bilgi toplamak istemişlerdir. Bunun sonucunda İngiltere tüm masraflarının Londra Üniversitesi tarafından karşılanması koşuluyla, Japonya’nın eğitim ve öğretim sistemini inceleyebilmeleri için Japon Hükümeti’nden İngiltere’de uygun gördükleri birilerini

¹Burada “yabancı dil” yerine “ikinci dil” de denilebilir.

Japonya'ya gitme ve incelemelerde bulunma amacıyla görevlendirmesini talep etmişlerdir (Imura, 1997: 30-31). İngilizler bunu Japonya'nın eğitim sistemini birinci ağızdan dinleyebilmek için istemişlerdir. Japonlar ise kendilerine İngilizce eğitimi konusunda yol gösterecek birilerine ihtiyaç duyduğundan ve aynı zamanda İngiltere ile olan ikili ilişkileri daha da geliştirmek istediklerinden İngilizlerin bu isteğini karşılıksız bırakmamışlardır. Japonların İngilizce konusunda yardıma ihtiyaçları olduğu o dönemde İngiltere'de basılan Daily Mail gazetesinde de ele alınmış ve Japonların İngilizcesi'nin anlaşılması ve özellikle "L" ve "R" seslerini telaffuz edemedikleri konu edilmiştir (Imura, 1997: 40). Sonuç olarak, İngiltere'den Harold Edward Palmer adındaki bir İngiliz dil bilimci bu göreve atanmış ve 1922 yılının Mart ayı sonlarına doğru Japonya'ya ulaşmıştır. Harold E. Palmer, Japonya'da bulunduğu süre zarfında Japonların İngilizcesi'nin düzeltilmesine katkıda bulunmuş ve yine bu amaçla geliştirdiği yenilikleri de onların İngilizce eğitim camiasına katmıştır. Ancak tüm bunların yanı sıra, Harold E. Palmer'in (kısaca: "Palmer") hafızalara ve tarihe kazınan esas başarısı daha çok dilbilim alanında olmuş ve yaptığı çalışmalar onu o devirde henüz kavram olarak bile var olmayan Uygulamalı Dilbilim'in öncüsü ve hatta kurucusu haline getirmiştir (Smith, 2011: 53).

Yine o yıllarda Japonya'nın Kyushu adasındaki Oita Ticaret Yüksek Okulu'na İngilizce öğretmeni olarak davet edilen A.S. Hornby (kısaca: "Hornby") de, Palmer'la görüşme fırsatı bulan bir diğer İngilizce uzmanıdır. Hornby'nin çalışmalarından etkilenen Palmer, daha sonrasında Hornby'i Japonya'daki çalışmalarına dahil etmek istemiş ve asistanı olarak yanına almıştır (Cowie, 1999a: 8 – 9).

Diğer bir yandan, 1930'lu yıllarda Amerikalı iki dil araştırmacısı C.K. Ogden ve I.A. Richards, İngilizceyi yabancı bir dil olarak daha hızlı bir şekilde yaygınlaştırabilmek için "*Temel İngilizce (Basic English)*" adında bir proje geliştirmekte idiler (Carter ve McCarthy, 1988: 15). Bu arada, bu ikilinin çalışmaları o sıralarda Hindistan'da İngilizce öğretmekle meşgul olan Michael West adındaki diğer bir İngilizce uzmanının oldukça ilgisini çekmiş ve sonuç olarak 1934 yılında M. West'in (kısaca: "West") çabalarıyla New York'ta bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferansa Palmer da katılma fırsatı bulmuş ve neticesinde Palmer ile West, C.K. Ogden ve I.A. Richards'ın projesi olan "*Temel İngilizce*" üzerinde işbirliği yapmaya karar vermişlerdir. Yaklaşık 1 yıl kadar sonra da bu işbirliğinin sonuçları alınmaya başlamış ve her bir araştırmacı kendi çabalarıyla "*Temel İngilizce*"nin temelini oluşturacak bir "*sözcük listesi*" oluşturmayı başarmıştır. C.K. Ogden ve I.A. Richards, bu iş için 850 sözcükten oluşan temel bir liste önermişlerdir. West ise 1490 kelimededen oluşan ve günümüzde halen geçerliliğini belirli ölçüde koruyan "*Genel Servis Listesi (General Service List - GSL)*"ni oluşturmuştur. Daha sonrasında ise Palmer ve Hornby de bu listelere bir yenisini eklemiş ve 1000 temel kelimededen oluşan bir liste (*1000 word-list*) ortaya koymuşlardır. Öte yandan, Palmer ve Hornby'nin 1000 temel kelime listesinin, Hornby'nin öğrencilere herhangi bir hikayeyi yeniden yazdırmayı hedeflediği oldukça küçük çaplı bir projeden hareketle ortaya çıktığı görülür (Cowie, 1999a: 19).

Yukarıda bahsettiğimiz temel sözcük listelerinin her biri, her bir uzmanın kendi bireysel çalışmaları doğrultusunda hazırlanmış ürünler olsalar da, bir birlerinden etkilenmiş ve bir anlamda birlerine yol göstermişlerdir. Hazırlanan bu temel listeler daha sonralarda geliştirilerek günümüzde kullandığımız ve bu çalışmada "*tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü (Monolingual Learner's Dictioanry)*" olarak adlandırdığımız sözlüklerin temelini oluşturmuştur.

West, uzun süren araştırma ve deneyimlerinin sonucunda 1935 yılında, önceden hazırladığı 1490 kelimededen oluşan "*Genel Servis Listesi (General Service List - GSL)*"ni kullanarak "*The New Method English Dictionary*" adlı sözlüğünü oluşturmuştur. Diğerleri arasında da öncül olarak gösterilen bu sözlük günümüzde halen mevcut olup, sözlükte bulunan yaklaşık 24000 madde başlığının tamamı yalnızca *Genel Servis Listesi* 'ndeki bu temel 1490 kelime ile açıklanmıştır. West'in bu sözlükte yer yer çizimlerden de faydalandığı görülür.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Hornby tarafından ise 1000 temel sözcükle “*Idiomatic and Syntactic English Dictionary (ISED)*” adlı bir sözlük oluşturulmuştur. 1942 yılında Japonya’da ilk basımı yapılan bu sözlükte bulunan yaklaşık 30000 madde başlığı sadece 1000 temel sözcükle açıklamıştır. Hornby’nin bu sözlüğü çeşitli revizyonlardan geçtikten sonra adı da değişerek günümüzde kullanılan “*Oxford Advanced Learner’s Dictionary*” haline gelmiştir (Cowie, 1999a: 39 ; Cowie, 1999b: 3 ; Allen, 1996: 41). Ancak, 2010 yılında 8. basımı yapılan “*Oxford Advanced Learner’s Dictionary*”daki madde tanımlamalarında kullanılan temel sözcük sayısı, 1942 yılındaki ilk basımına kıyasla 1000’den 3000’e çıkartılmıştır.

Öte yandan, “*Temel İngilizce (Basic English)*” teorisini ilk olarak ortaya atan C.K. Ogden ve I.A. Richards’ın oluşturduğu 850 temel sözcüğün var olan tüm anlamları ele alındığında öğrenilmesi gereken yaklaşık 12425 adet anlam ortaya çıkmaktadır (Carter ve McCarthy, 1988: 19). Bu durum, Türkçemizde olduğu gibi tek bir sözcüğün birden fazla anlamının olmasından kaynaklanmakta olup, İngilizce için de durum farklı değildir. C.K. Ogden ve I.A. Richards’ın bu duruma ilişkin çözüm önerisi ise, her sözcüğün en yaygın olarak bilinen ve diğerlerinden daha önemli olduğu düşünülen temel bir anlamı (core meaning) olduğu yönündedir (Carter ve McCarthy, 1988: 19). Bu noktada, bu çalışma da C.K. Ogden ve I.A. Richards ile benzer bir fikre sahip olup, temel sözcük olarak belirlenecek sözcükler, madde başlıklarını tanımlamada kullanılırken mümkün mertebe sadece en temel anlamlarının kullanılması gerektiğini savunur. Aksi şekildeki bir tutum, başka bir deyişle bu temel sözcükleri madde tanımlamalarında kullanırken, o dilde var olan bütün anlamlarından faydalanmak, o yabancı dili öğrenen kişinin yükünü sadece daha da artırır.

C.K. Ogden ve I.A. Richards’ın İngilizce’yi daha yaygın hale getirmek için 1930’lu yıllarda ortaya attığı “*Temel İngilizce*” teorisi, sadece bu 850 temel sözcükten ibaret değildir. Bu iki dil bilimci, yabancı dil olarak öğretilen İngilizce’nin dil bilimsel yapısında da bir takım değişikliklere gidilmesi gerektiğini savunmuş ve her ne kadar doğallıktan biraz uzak olsa da, daha basitleştirilmiş bir İngilizce’nin öğretilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir (Carter ve McCarthy, 1988: 18). Muhtemelen bu öneriden West ve Hornby de etkilenmiş olsa gerek ki, hazırladıkları sözlüklerde daha sade bir dil kullanmışlardır. Ancak West ve Hornby hazırladıkları sözlüklerde, C.K. Ogden ve I.A. Richards’ın savunduğu şekli ile temel dil bilimsel kuralları belirli ölçüde bir yana bırakmayı tercih etmeyerek, sadece basit ancak doğru bir dil bilimsel yapısı kullanarak bu sözlükleri hazırlamışlardır.

Tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüklerinde yine bir diğer konu da, içlerinde bulunan eşdizimli sözcük örnekleridir. Palmer’ın 1938 yılındaki “*A Grammar of English Words*”ü ile aynı yıl açıklanan Hornby’nin “*Verb Pattern Scheme*” adlı çalışmaları sayesinde eşdizimli sözcükler bu sözlüklerde günümüzdeki hali ile ele alınır şekilde gelmiştir (bkz. Cowie, 1999a: 32, 56). Özellikle Hornby’nin daha sonralarda da eşdizimli sözcüklerle ilgili çalışmaları olmuş ve bunları sözlük içerisinde kısa ve öz halleri ile vermeyi tercih ederek kullanıcıların ezberlemesi gereken iş yükünü hafifletmiştir.

Yukarıda aktardığımız tarihsel süreçten de anlaşıldığı gibi, *tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüklerini* diğer sözlüklerden ayıran en büyük özellik, sözlükte bulunan madde başlıklarının tamamının sadece temel sözcük listesindeki kelimeler ile açıklanıyor olmasıdır. Önceden hazırlanmış olan bu temel sözcük listelerindeki kelimeler, sözlükteki her türlü açıklama ve örnek cümleler için kullanılan tanımlama sözcükleri olmuştur. Dolayısıyla sadece bu temel listedeki kelimelerin o dili öğrenenler tarafından bilinmesi durumunda tek dilli olmasına rağmen sözlükte açıklanan tüm maddelerin kullanıcı tarafından kavranabilmesine ve böylece sözlüğün kullanıcı tarafından seviye farkı gözetmeksizin kullanılabilmesine olanak sağlamıştır.

Sonuç olarak *tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü* oluşturabilmek için öncelikle “*temel sözcük*” olarak adlandırılan ve o dilde kullanım sıklığı en yüksek olan kelimelerin belirlenmesi gerekmektedir. Temel sözcük listesine seçilecek kelimeler, hazırlayan kişi ya da kişilerin öznel seçimleri sonucunda değil, belirli verilere dayanan objektif çalışmalar neticesinde tespit edilmelidir. Örneğin,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Japonya’da Japonca için hazırlanan temel sözcükler uzun süren araştırmalar ve istatistiksel veriler sonucunda oluşturulmuştur². Öte yandan dillere göre değişiklik göstermekle birlikte, temel listedeki sözcükler o dilde en yaygın ve sık olarak karşılaşılan sözcükler olduğundan sadece bu sözcüklerin bilinmesi bile o dilde yazılmış herhangi bir metnin %60 ile %90 oranında anlaşılabilmesine olanak sağlamaktadır. Yapılan istatistiklere göre örneğin İngilizce’de temel 2000 kelimelik bir sözcük dağarcığına sahip yabancı dil kullanıcısının İngilizce bir metnin %86,6’sını anlayabildiği görülürken, Japonca’da temel 2000 kelimelik sözcük dağarcığına sahip bir kimsenin Japonca bir metnin sadece %70’ini anlayabildiği ortaya çıkmıştır (Akimoto, 2010: 31).

Yine eğer ileride yabancı dil öğrenim sözlüğü olarak tek dilli Türkçe bir sözlük (başka bir deyişle “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenim Sözlüğü*”) hazırlanacak olursa, yukarıda bahsi geçen uzun araştırmalar ve istatistikler sonucunda oluşturulacak olan temel sözcük listesindeki kelimelerin sadece en temel anlamlarının o sözlüğün madde tanımlamalarında kullanılması gerekecektir. Ancak bu temel liste sözcüklerinden her hangi biri aynı sözlük içerisinde madde başlığı olarak ele alınacağı zaman ise, o sözcüğün diğer anlamlarının da yine temel sözcükler ile açıklanması uygun olacaktır. Özetle, temel sözcük listesine seçilen kelimelerin temel anlam kullanımı, o sözcükler yalnızca madde başlığı açıklama işlevini yerine getirirken gereken bir durum olup, o sözcüklerin sözlük içerisinde açıklanmasıyla ilgili bir durum değildir.

Öte yandan, 1930’lu yıllarda Hornby ve Palmer tarafından da fark edilen ve günümüzde de ister tek dilli isterse iki dilli olsun, yabancı dil öğrenim sözlüklerinin olmazsa olmazları arasında yer alan eşdizimli sözcükler ile bunlara ilişkin örnek cümlelerin, bir dili doğru kullanabilmede anahtar görevi gördüğü söylenebilir. Eşdizim, kullanım sıklığı yönünden bazı sözcüklerin bir cümlede başka sözcüklerle olan birliktelik durumu ya da birlikte kullanım durumu olarak açıklanabilir (Çetinkaya, 2009: 197). Tek bir sözcüğün sözlükte sadece bakılarak anlamının öğrenilmesi, onun doğru şekilde kullanılabilmesini garanti etmemektedir. Bu dilbilgisinin de ötesinde bir durumdur. Örneğin, Türkçe’de “şemsiyeyi açmak”, “kapıyı açmak” ve “televizyonu açmak” gibi eşdizimlerde kullanılan “açmak” fiili, Japonca’da sırasıyla “kasa o sasu”, “doa o akeru”, “terebe o tsukeru” şeklinde “sasu”, “akeru” ve “tsukeru” fiilleri ile karşılanmakta olup, bunların doğru kullanımları ancak eşdizimli sözcükleri ile birlikte ele alındığında anlaşılabilir. Ana dili Türkçe olan başlangıç seviyesinde Japonca öğrenenlerin büyük çoğunluğunda yukarıdaki örneklerin hepsinde Japonca’daki “akeru” fiilinin kullanılması oldukça sık rastlanılan hatalardan biridir. Dolayısıyla bu açıdan bakıldığında yabancı dil öğrenim sözlüklerinde, eşdizimli sözcüklerin önemi bir kat daha artmaktadır. Eşdizimli sözcüklerin saptanması ise oldukça büyük bir veri tabanı sayesinde elde edilebilmektedir.

İngilizce’de dile ilişkin veri tabanı anlamında kullanılan “Corpus” sözcüğü aslen Latince kökenli bir sözcük olup “vücut” anlamına gelmektedir. Türkçe’de ise aynı kavramın “veri tabanı” ya da “derlem” olarak adlandırılmakta olduğu görülür (Kolukısa, 2013: 43). Yoshino (2000)’e göre dilbilimsel araştırmalara yönelik ilk veri tabanı çocukların dil algısını araştırma amacıyla 1870’li yıllarda oluşturulmuştur (s.102). Ancak daha somut bir çalışma olarak, 1897 yılında 11 milyon sözcükten oluşan ve Alman dil bilimci J.W. Kaeding tarafından oluşturulan veri tabanı örnek olarak verilebilir (s.102). Ardından 1940’ta Fries ve Traver ile 1947’de Bongres’in çalışmaları gelmekte olup, 1960’lı yıllara gelindiğinde ise R. Quirk ve S. Greenbaum’un çalışmaları dikkat çekmektedir (s.102). Yine 1960’lı yıllarda W. N. Franchis ve H. Kucera’nın Amerika’daki Brown Üniversitesi’nde oluşturdukları “*Brown Veri Tabanı (Brown Corpus)*” da bu çalışmalar arasında önemli bir yere sahiptir (s. 103). Daha sonraki yıllarda kişisel bilgisayarların bu amaçla kullanımı sayesinde çok daha gelişmiş bir hale gelen veri tabanları günümüzde özellikle İngilizce için oldukça geniş bir bilgi hazinesi konumundadır. Yukarıda

² Örneğin; Japon Dili Ulusal Araştırmalar Merkezi (国立国語研究所 - NINJAL) tarafından 1964’ten bu yana pek çok çalışma yapılmıştır. Bu konuyla ilgili olarak özellikle “Shimamura Naomi (2013)” oldukça detaylı bilgi vermektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

bahsettiğimiz eşdizimli sözcüklerin ve örnek cümlelerin belirlenmesi bir yana, ilk etapta oluşturulması gereken temel sözcük listesini hazırlamak ve hangi sözcüğün ne derece sıklıkla o dil içerisinde kullanıldığını gözlemleyebilmek için de oldukça geniş bir veri tabanına ihtiyaç duyulmaktadır. Şöyle ki; 1 milyon sözcükten oluşan küçük çaplı bir veri tabanı ilk bakışta yeterli gibi gözükse de, sözcük değişimini gözlemleyebilmek ve hangi sözcüğün hangi sıklıkta kullanıldığını belirleyebilmek için oldukça yetersizdir (Yoshino, 2000: 103). Örneğin tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü olarak basılan sözlüklerden, 1995 senesinde yayınlanan ve John Sinclair'ın editörlüğünü yaptığı "Collins COBUILD English Dictionary"nin hazırlanması için 200 milyon kelime İngilizce sözcükten oluşan bir veri tabanı kullanılmıştır (Allen, 1996: 43). Günümüzde bilgisayar ve internet ortamı gibi oldukça elverişli ekipmanlar her ne kadar yaygın bir biçimde kullanılabilir hale gelmiş olsa da, bu tür veri tabanlarının oluşturulması en az bir 3-4 yıl vakit almaktadır. Dolayısıyla, eğer ileride Türkçe olarak tek dilli bir yabancı dil öğrenim sözlüğü hazırlanacak olursa, gerek temel sözcük listesinin oluşturulması, gerek eşdizimli sözcüklerin belirlenmesi olsun, öncesinde muhakkak suretle geniş çaplı bir veri tabanı çalışmasının yapılması gerekecektir.

2.2. İki Dilli Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri

Bu bölümde iki dilli (Bilingual) olarak hazırlanmış yabancı dil öğrenim sözlüklerini inceleyeceğiz. İki dilli sözlüklerle, *iki dilli yabancı dil öğrenim sözlükleri* arasında aslında oldukça ince bir çizgi olduğu düşünülmektedir. Bunun sebebi ise, her ikisi de yabancı dil kullanıcılarını hedef alan sözlükler olmasıdır. Öte yandan, her iki tür sözlüğün arasında bir takım farklılıkların görüldüğü de aşikârdır.

Aşağıda, Japon Vakfı (国際交流基金) tarafından hazırlanan ve 2002 senesinde çevirisinin Türkiye'de de yayımlandığı ve "Temel Japonca Türkçe Sözlük" adındaki temel Japonca öğrenim sözlüğü görülmektedir.

<p>※ kuzusu 崩す【動I】</p> <p>①[形あるものを壊す] 山を崩して道路を作っています。 (Yama o <i>kuzushite</i> dōro o tsukutte imasu.)</p> <p>②[字画などを省いたり続けたりして書く] くずした字は読みにくいです。 (<i>Kuzushita</i> ji wa yominikui desu.)</p> <p>③[小銭にする] 千円札を百円玉にくずしてください。 (Sen'ensatsu o hyakudama ni <i>kuzushite</i> kudasai.)</p>	<p>kuzusu [eI] yıkmak, çökertmek; şekil olarak bozmak; para bozmak</p> <p>①[yıkmak, parçalamak, çökertmek] Dağı parçalayarak yol inşa ediyorlar.</p> <p>②[harflerin standart yazılış şeklini kısaltmak, bitişik el yazısı] Bitişik tarzda yazılan el yazılarını okumak çok zor.</p> <p>③[para bozmak] Lütfen bu 1000 yeni, 100 yenlikler halinde bozabilir misiniz?</p> <p style="text-align: right;">(s.424)</p>
--	---

※ Temel Japonca Türkçe Sözlük (基礎日本語学習辞典) © The Japan Foundation / Türkçe yayım hakları Ayraç Yayınevi, 2002.

Bu sözlük temel Japonca sözcükleri yukarıda görüldüğü şekilde açıklamaktadır. Sol tarafında aynı sözcüğe ait Japonca açıklama ve cümleler mevcutken sağ tarafında bunların Türkçe karşılıkları verilmiştir. Japonca'daki "kuzusu" fiilinin açıklandığı bu örnekte, parantez içerisinde "e I" (eylem, I.grup) şeklinde bir bilgi verilmekte olup, bu ise o fiilin Japonca'da 1. gruba mensup olduğunu gösterir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 10/3 Winter 2015

Japon milli eğitimi içerisinde her ne kadar farklı bir sistem kullanılıyor olsa da, Japonca'nın yabancı bir dil olarak öğretildiği durumlarda Japonca fiiller 3 gruba ayrılarak öğretildiğinden, yukarıda köşeli parantez içerisinde verilen bu bilgi, bireyin o fiili nasıl çekimleyeceğine dair önemli bir kılavuz niteliğindedir. Yine örnek cümlelerde “kuzusu” fiilinin “kuzushite” şeklinin kullanıldığı görülmekte olup bu ise o fiilin bağ-fiil formunun nasıl yapılması gerektiğini kullanıcıya gösteren nitelikte bir bilgidir. Japonca'da fiiller 3 gruba bölümlendikten sonra, 1. gruba ait fiiller son hecesine göre yeniden 4'e ayrılmaktadırlar. Japonca eylemlerin bağ-fiil şekilleri, öncelikle bu 3'lü bölümlenmeye göre yapılmaktadır. Ancak yapılan bu 3'lü bölümlenme neticesinde 1. gruba ait fiiller son hecesine göre yeniden bir 4'lü alt bölümlenmeye maruz kalmaktadır. Dolayısıyla, sözlüğün Japonca öğrenenlerin en çok zorlandığı konulardan biri olan bağ-fiil şekillerine yer vermesi, kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte tasarlandığının bir göstergesidir.

Aşağıda yine başka bir örnek olarak, “*Kodansha's Basic English – Japanese Dictionary*” adındaki sözlükten bir madde başlığı görülmektedir.

※ **grateful** adj. [for s.o. to feel/show thanks to another person]

(-ni) ka¹nsha-suru (〜に)感謝する vi. ③ •c,
(-o) a¹rigatai to omou (〜を)ありがたいと思う vi. ① [for s.o. to feel thanks for s.t.]

EX. (a) He was grateful for your help.

彼はあなたに助けていただいたこと
{に感謝して/をありがたいと思って}い
ました。

*Kare wa anata ni tasukete itadaita koto
{ni kansha-shite/o arigatai to omotte}
imashita.*

(b) I'm grateful to my classmates for coming
to see me in the hospital.

同級生が病院へ見舞いに来てくれたこ
と{をありがたいと思って/に感謝して}
います。

*Dookyuu-sei ga byooin e mimai ni kite
kureta koto {o arigatai to omotte/ni
kansha-shite} imasu.*

(c) He was grateful that he was still alive.

彼は自分がまだ生きていること{を
ありがたいと思った/に感謝した}。

*Kare wa jibun ga mada ikite iru koto
{o arigatai to omotte/ni kansha-shita}.*

NOTE: To express one's gratitude to another
person directly, *arigatoo gozaimasu* is used.
For example, *Adobaisu, arigatoo gozaimasu.*
“I'm grateful for your advice.” (s.408)

※ *Kodansha's Basic English – Japanese Dictionary* (日本語学習基礎英日辞典) © Makino S., Nakada S. ve Ohso, M., 2002.

Öncelikle, bu sözlük her ne kadar İngilizce madde başlıklarının açıklamalarını Japonca eşdeğerlikleri ile gösteriyor olsa da, sözlüğün giriş kısmında da bahsedildiği gibi, ana dili Japonca olmayan ancak belirli bir düzeyde Japonca bilgisine sahip kullanıcıları da hedef almaktadır. Bu ise, madde başlıklarında ve diğer açıklamalarda Japon yazı sistemi haricinde Latin harfleri ile de Japonca yazımının ilave edilmesinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sözlük yine kullanıcı odaklıdır denilebilir. Öte yandan, İngilizce'deki “grateful” sözcüğünün açıklandığı yukarıdaki madde başlığında, eşdeğer Japonca açıklamaları yazılırken verilen “kansha-suru” ve “arigatai to omou” ile birlikte hangi tür Japonca edatın kullanılması gerektiği (sırasıyla “ni” ve “o”) bilgisine de yer verilmiştir. Japonca'daki edatlar özellikle temel seviyede Japonca öğrenen bireylerin sıklıkla karıştırdıkları unsurlardan biri olduğundan bu tür bir bilgiye yer verilmesi kullanıcılar açısından oldukça kolaylık sağlayıcı bir durumdur. Yine “grateful” sözcüğünün İngilizce'de ne tür bir sözcük

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

olarak ele alındığı bilgisi “adj.(sıfat)” şeklinde madde açıklamasının en başında verilmiştir. Sözcük türüne ilişkin dil bilimsel bilgi günümüzde her ne kadar çoğu sözlükte görülüyor olsa da, daha sonra inceleyeceğimiz gibi, bu tür bilgilere tam olarak yer vermeyen sözlükler de mevcuttur. Yine aynı sözlük içerisinden aldığımız aşağıdaki “hide” sözcüğünün açıklamasında da, Japonca eşdeğeri olan “kakusu” fiili ile hangi edatın kullanılması gerektiği bilgisi verilmiştir. Ancak buradaki esas dikkat çekici nokta, “hide” fiilinin madde başlığının hemen ardından “vt. (geçişli fiil)” şeklinde bir açıklamanın görülüyor olmasıdır. Bu açıklama o fiilin nesne alabildiğini göstermektedir. Öte yandan nadir de olsa bazı fiillerin hem geçişli hem de geçişsiz halleri mevcuttur. Aşağıdaki “hide” fiili de bunlardan biri olduğundan, madde açıklamalarında önce “vt.(geçişli fiil)” hali ele alınarak açıklandıktan sonra “vi.(geçişsiz fiil)” şekline de yer verilerek her iki duruma ilişkin örnek cümleler ilave edilmiştir.

※

hide vt. [to keep s.t./s.o./s.a. out of sight]
(-o) ka'ku'su (~を)隠す ① [for s.o. to keep
s.t./s.o./s.a. out of sight intentionally]
(conceal, veil)

EX (a) Naomi hid his shoes under her bed.
直美は彼の靴を自分のベッドの下に隠
した。

*Naomi wa kare no kutsu o jibun no
beddo no shita ni kakushita.*

(b) I can't find the key. Where did you hide
it?

かぎが見つからないんだけど、どこに
隠したんですか。

Kagi ga mitsukaranai n da kedo, doko

ni kakushita n desu ka.

(c) She tried to hide her boyfriend in the
closet.

彼女はボーイフレンドを押し入れに隠
そうとした。

*Kanojo wa booi-furendo o oshiire ni
kakusoo to shita.*

— vi. [for s.o./s.a. to keep oneself out of
sight]

ka'kure'ru 隠れる ② [to place oneself/to be
placed so as not to be seen] ((to be hidden))

EX Where is he hiding?

彼はどこに隠れているんですか。

Kare wa doko ni kakurete iru n desu ka.

(s.441)

※ Kodansha's Basic English – Japanese Dictionary (日本語学習基礎英日辞典) © Makino S., Nakada S. ve Ohso, M., 2002.

Diğer taraftan, yukarıdaki “grateful” ve “hide” örneklerinin her ikisinde ve sözlüğü incelediğimiz kadarıyla geriye kalan diğer tüm madde başlıklarında ve kullanılan örnek cümlelerde de hem normal Japon yazısı, hem de Latin harfleri ile Japonca gösteriminden faydalanılmıştır. Bu durum sözlüğü içerik ve nitelik olarak kapsamlı bir hale getirmekle beraber, basılan kağıt sayısının artmasına sebebiyet verdiği için açıklanan madde başlığının toplamda 4500 civarında kalmasına neden olmuştur. Ancak sadece temel seviyede öğrenilen sözcükleri hedef alan bir sözlük için 4500 madde başlığı hiç de azımsanacak bir rakam değildir.

Aşağıda yine başka bir öğrenim sözlüğü olan “Kodansha's Communicative English-Japanese Dictionary”den madde başlıkları görülmektedir. Yaklaşık 22000 madde başlığının açıklandığı bu sözlükte, 19000'in üzerinde örnek cümleye yer verildiği bilgisine sözlüğün giriş kısmında değinilmiştir. Dolayısıyla, açıklanan madde başlığı sayısı açısından, yukarıda incelediğimiz sözlüklere kıyasla temel seviyeden biraz daha gelişmiş seviyede bir kelime dağarcığı hedeflendiği söylenebilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

※

seal¹ (s.863) **seal** 印鑑 しんかん

1 n. INSIGNIA: はんこ, 印鑑 いんかん
Seals are used instead of signatures in Japan.

2 n. ON PACKAGE: 封, 封印 ふういん

3 v. CLOSE: (container) 密封する, (envelope) (...に) 封をする みつふう

1 Put your seal here, please.
ここに、はんこを押してください。

2 The seal was broken.
封が破られていた。

3 He sealed the envelope.
彼は封筒に封をした。

seal² n. (animal) アザラシ

samurai n. 侍 さむらい (s.851)

sumo n. 相撲 すもう (s.971)
◆ **sumo wrestler n.** 相撲取り, 力士 すもうとり, りきし

tsunami n. (seismic ocean wave) 津波 つなみ (s.1047)

※ *Kodansha's Communicative English-Japanese Dictionary (日本語学習英和辞典) © Kodansha International Ltd., 2006.*

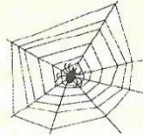
Yukarıda “seal” madde başlığı ele alınmıştır. İngilizce’de bu madde başlığına ait birbirinden tamamen bağımsız iki farklı kavramlaşma görüldüğünden, her ikisi de ayrı madde başlığı olarak verilmiştir. Yine “mühür” anlamına gelen “seal”ın açıklamasında çizimlerden faydalandığı görülmektedir. Bu ise, görsellikten faydalanarak madde başlığını kullanıcıya daha hızlı bir şekilde açıklayabilme imkanı sağlamakta olup, kullanıcının ihtiyacı olan bilgiye erişim hızını arttırmaktadır. Türkçe’de “erişilebilirlik” anlamına gelen ve İngilizce’de “accessibility³” olarak adlandırılan bu durum, kullanıcının sözlükte ihtiyacı olan bilgiye erişebilmesini ifade eder. Bir sözlüğün erişilebilirliği gerek kolaylık gerek hız açısından olsun ne derece üst seviyede tasarlanmış ise, kullanıcı dostu olması da yine o derecede ileri seviyededir diyebiliriz. Öte yandan, yukarıda sağda verdiğimiz madde başlığı örneklerine bakılacak olursa, İngilizce olarak verilen “samurai”, “sumo” ve “tsunami” sözcüklerinin Japonca eşdeğerlerinin de sırasıyla “samurai”, “sumo” ve “tsunami” olarak adlandırıldığı görülür. Bunun sebebi ise verdiğimiz bu üç madde başlığının Japonca kökenli kavramlar olmasıdır. İngilizce’ye de aynı şekilde girmiş olan bu sözcüklerin Türkçe’de de yine aynı şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Bu durum, farklı coğrafi koşullarda ve kültürlerde ihtiyaçlara göre doğan farklı kavramların mevcut olmasından ve buna bağlı olarak da dil olgusunun her bir kültürde değişik şekillerde gelişmiş olmasından kaynaklanır. Örneğin kutup buzulları gibi, karın ve buzun sürekli mevcut olduğu doğal ortamlarda yaşayan Eskimoların dilinde Türkçe’ye “kar” olarak çevrilebilen 10’un üzerinde kavram bulunduğu bilinmektedir. Yine yukarıda İngilizce ve Türkçe’de de aynı şekilde kullanıldığı görülen “samurai”, “sumo” ve “tsunami” sözcükleri de bu duruma güzel bir örnek teşkil eder. Bu durumu, “tsunami” sözcüğünü ele alarak daha detaylı bir şekilde açıklayalım. Okyanus kıyısında yer alan ve depremlerin yüzyıllar boyunca hiç eksik olmadığı bir coğrafya üzerinde bulunan Japon takımadalaları, deprem neticesinde oluşan ve kıyıları vurması sonucunda yüzlerce hayatın kaybına sebep olan yüksek okyanus dalgalarını tarihinde pek çok defa deneyim etmek zorunda kalmıştır. Adeta Japon kültürünün bir parçası haline gelen bu doğa felaketi

³ “Accessibility” hususunda daha detaylı bilgi için bakınız: Jackson, H. (2002). *Lexicography: An Introduction*, NY: Routledge Taylor & Francis, s.75, 78-82.

iletişimdeki mevcut ihtiyaca dayalı olarak en kısa sürede dinleyiciye aktarılabilir şekilde tek başına kavramlaşmaya uğrayarak tek bir sözcükle ifade edilir hale gelmiş ve Japonlar buna “liman dalgası” anlamına gelen “tsunami” adını vermişlerdir. Bu doğa felaketini Japonya kadar sık deneyim edinmeyen diğer ülkelerde ise böyle bir kavramlaşma görülmediğinden birden fazla sözcükle ifade edildiği ya da Japonca’dan alıntı yapılarak kullanıldığı görülür. Yine sadece Japon kültürüne özgü bir güreş şekli olan “sumo” ve Orta Çağ Japonyası’nda efendisine hizmet eden soylu asker manasında kullanılan “samurai” da, kültürel ihtiyaca dayalı olarak ortaya çıkan kavramlaşma sonucunda oluşmuş sözcüklerdendir. Benzer bir örneği Türkçe’den verecek olursak; Türk kültürün vazgeçilmez yiyeceklerinden biri olan “yoğurt” sözcüğü de tıpkı Japonca’daki “samurai”, “sumo” ve “tsunami” sözcüklerinde olduğu gibi, kendine özgü olan Türk kültürü içerisinde doğup büyümüş bir kavramdır. Aksan (2011)’de de belirtildiği üzere, Türkçe’nin çeşitli lehçelerinde de “yoğurt” adıyla anılan bu sözcük, pek çok dile de bu şekilde girmiş ve hemen bütün Avrupa dillerinde de kullanılır hale gelmiştir (s.123) .

Son olarak, *çok dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü* olarak da sınıflandırılabilen ancak bu çalışmada iki dilli yabancı dil öğrenim sözlükleri kapsamında da ele alınabileceği düşünülen, “*Informative Japanese Dictionary (日本語を学ぶ人の辞典 - 英語・中国語訳付き)*” adlı sözlüğün İngilizce ve Çince eşdeğerliklerinin verildiği versiyonunu inceleyeceğiz.

<p>※ むずかしい 【難しい】ムズカシイ、ムズカシイ ①簡単にできない。簡単に理解できない。Ⓔhard; difficult. ②困難; 难懂; 难办。「相手が強いので、勝つのはむずかしい // この本はむずかしくて読めない」 ③易しい, たやすい ④不満や文句が多くて、相手にするのがたいへんだ。Ⓔparticular. ⑤愛挑剔; 爱提意見; 好抱怨。「食べ物にむずかしい病人の世話はたいへんだ」 ⑥きげんが悪い。Ⓔsour; sullen. ⑦内心緒不好; 不痛快; 不高兴。「仕事が入りまくいかなので、夫はむずかしい顔をしている」 ⑧病気やけがが治りにくい。Ⓔintractable. ⑨难以治好; 不好治。「父の病気はむずかしくて、医者も手を焼くほどだ」 (s.963)</p>	<p>くも アモ 虫の一種。4対の足を持ち、腹の先から糸を出して網のような巣をつくり、虫を捕まえて食べる。Ⓔa spider. ①蜘蛛。「クモが巣をかけている // クモの巣」 ②1匹 (s.280)</p> <p>むすぶ 【結ぶ】ムスブ【他動五】(むすぶ) ①ひものようなものや布などはしをからめてしばる。Ⓔtie. ②糸; 結。「靴のひもを結ぶ // リボンを結ぶ // 結び合わせる」 ③解く, ほどく ④離れているものをつなぐ。Ⓔlink; establish. ⑤連結; 建立关系; 握(手)。「新幹線は東京と大阪を2時間半で結ぶ // A国と国交を結ぶ // 手を結ぶ(→手(握用))」 ⑥まとまったものをつくる。また、終わりにする。Ⓔbear (fruit); conclude. ⑦终结; 結束。「長年の努力が実を結ぶ // 感謝のことばで文を結んだ」 ⑧結ぶ (s.963)</p>
<p>べんり 【便利】マンリ 役に立ち、手間が省けること。Ⓔconvenient; handy. ①方便; 便利。「洗濯機や電子レンジができて、家事が便利になった // 駅から近くて便利だ // 持ち運びに便利なワープロ」 ②不便 (s.885)</p>	<p>へんせい 【編成】ヘンセイ【～する】 ばらばらのものを一緒にして、まとまりのあるものをつくること。Ⓔorganize; make up. ①編成; 組成。「仲間が集まって楽団を編成する // サッカーは11人でチームを編成する // 番組の編成」 (s.885)</p>

※ Informative Japanese Dictionary (日本語を学ぶ人の辞典 - 英語・中国語訳付き) ©NIHON'GO NO KAI KIGYO KUMAI and SHINCHOSHIA,1995.

Yukarıdaki örnekte solda “muzukashii (s.963-sol üst)” ve onun altında “benri (s.885-sol alt)” sıfatları görülmektedir. Sağda ise yukarıdan aşağıya sırasıyla “kumo (s.280)”, “musubu (s.963-sağ orta)”

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

ve “hensei (s.885-sağ alt)” şeklinde verilen madde başlıkları mevcuttur. Bu madde başlıklarının tamamının Japonca hece alfabesi ile verilmesinin, orijinal Japonca hece alfabesini okuyamayanlar için bir dezavantaj oluşturduğu söylenebilir. Fakat diğer taraftan, birden fazla dilde sözcüklerin eşdeğer karşılıklarını vermesi belirli ölçüde bir avantaj olarak sayılabilir. Bu sözlükte, madde başlıklarının açıklamaları önce Japonca olarak yapıldıktan sonra [E] işaretinden sonra o madde başlığının İngilizce eşdeğeri ve [甲] işaretinden sonra ise Çince eşdeğeri verilmiştir. Daha sonrasında ise madde başlığının açıklandığı anlam ile ilgili kullanım örneklerine yer verilmiş ve bu örneklerin sonunda [対] işaretinden sonra madde başlığının açıklandığı anlama ilişkin zıt anlamlı karşılığı verilmiştir. Sözlükteki bu detay özellikle kelime dağarcığını arttırmayı hedefleyen kullanıcılar için oldukça önemli bir bilgidir. İlk başta açıklama kısmına geçilmeden önce ise madde başlığının sesletimine ilişkin bilgi verildiği görülmektedir. Diğer bir taraftan, sözlükte noksan olduğu düşünülen unsurlardan biri, “muzukashii” ve “benri” sözcüklerinin türlerine ilişkin her hangi bir bilgi verilmemiş olmasıdır. Her iki sözcük de Japon dilbilgisinde sıfat olarak bölümlenmekte olup, yabancı dil olarak öğretilen Japonca’da “muzukashii” “-i sıfatı”, “benri” ise “na” eki alarak sıfat tamlaması yapabildiğinden, “-na sıfatı” olarak adlandırılmaktadır. Öte yandan “örümcek” anlamına gelen sağ üst taraftaki “kumo” sözcüğünün de “isim” olduğuna ilişkin her hangi bir bilgi bulunmadığı görülür. Dolayısıyla, daha önceki incelemelerimizden birinde değindiğimiz gibi, çoğu sözlük sözcüğün o dil içerisindeki dil bilgisel sınıflandırmasına yer verirken, yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi bu tür bir bilgiyi çok fazla önemsemeyen eserler de mevcuttur. Oysa temel seviyedeki öğrencilere dilbilgisine dayalı bir eğitim verildiğinden bu tür bir bilginin sözlük içerisinde olmazsa olmazlardan biri olduğu düşünülmektedir. Diğer bir yandan ise, yukarıda sağ ortada bulunan “musubu” fiilinin açıklamasına bakılacak olursa, sesletim işaretlerinin hemen ardından, geçişli bir fiil olduğuna ilişkin bilgi bulunmaktadır. Bu bilgi az önce incelediğimiz sözlükte de bulunmaktadır ancak çoğu sözlükte bu tür bir bilgiye ya hiç yer verilmemektedir ya da tam olmayan bir şekilde yer verildiği görülür. Yukarıdaki sözlükten sağ alt köşede bulunan “hensei” sözcüğünün açıklamasına bakılacak olursa, Japonca’da “yapmak, etmek” yardımcı fiili olarak kullanılan “suru” fiilini alarak bu sözcüğün eylem haline dönüşebildiği bilgisi verilmektedir. Ancak maalesef “hensei suru” halinde fiil olarak kullanılacağı zaman geçişli mi yahut geçişsiz mi olacağına dair bir bilgi mevcut değildir. Sözlükteki bu tür bir noksanlıkla ilgili eleştiride bulunduğumuzda, Japon dil bilimciler bu durumu sözlüğün hazırlandığı 1995 senesinde henüz veri tabanı çalışmalarının mevcut olmamasına bağlayarak açıklamaktadırlar. Dolayısıyla bir fiilin o dil içerisindeki geçişli ya da geçişsiz kullanımı başta olmak üzere, sözcüklerin kullanıma ilişkin doğru bilgilerin ancak geniş bir veri tabanı çalışması oluşturulduktan sonra elde edilebileceği bu nokta da görülmektedir.

Öte yandan, yukarıda incelediğimiz sözlüklerin tamamı yabancı dil öğrenimine yönelik olarak hazırlanmış eserler olduğundan, ya Japonca yazı karakteri olan Kanji’lerin okunuşları Japon hece alfabesi ile verilmiş, ya da tüm metin Latin alfabesi ile ilaveten tekrar yazılmıştır. Bu da yine incelenen bu sözlüklerin “kullanıcı odaklı” ya da “kullanıcı dostu” olduğunun bir göstergesidir.

3. Kullanıcı İhtiyaçları

Sözlüğü kullanacak olan kişilerin de, başka bir deyişle sözlük kullanıcılarının da dikkate alınarak bir sözlüğün tasarlanması gerektiğine ilişkin fikirler yazılı olarak ilk 1747’de İngiliz şair ve sözlük yazarı olan Samuel Johnson’da görülür. S. Johnson, günümüzdeki sözlükçülük anlayışının en erken örneklerinden birini sergilediği “*Dictionary of the English Language (İngilizce’nin Sözlüğü)*” adlı eserinin tasarımı aşamasında yaşadığı sıkıntıları, zorlukları ve ayrıca böyle önemli bir görevi neden üstlendiğini, neredeyse yazdığı sözlük kadar önemli kabul edilen eseri “*The Plan of a Dictionary of the English Language (İngilizce Sözlük Planı)*”nda anlatmıştır. Bu eserin başlangıç sayfalarında ise sözlük kullanıcılarına ilişkin S. Johnson’un şöyle bir yorumu görülür: “*Yaptığımız işin değeri kullanımı ile ölçülür: bir sözlüğün sadece eleştirilenleri memnun ediyor olması yeterli değildir, eğer ki o sözlük aynı*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

zamanda ondan bir şeyler öğrenenleri bilgilendirmiyorsa...(Johnson, 1747: 5)”. Fakat öte yandan, neredeyse 18.yy’ın ilk yarısında kullanıcıların önemine işaret edilmiş olmasına rağmen, bir eser hazırlanırken o eseri kullanacak olan kullanıcıların ihtiyaçlarının ön plana alınması oldukça zaman almıştır.

Bu çalışmanın ilk başlarında yabancı dil öğrenim sözlüklerinden bahsederken bu sözlükleri diğerlerinden farklı kılan en önemli özelliklerinin kullanıcıya karşı olan tutumları olduğundan söz etmiştik. Yukarıda incelediğimiz iki ya da tek dilli öğrenim sözlüklerinin genelinde de bu tür özelliklere rastlandığı düşünülmektedir. Tüm (2012)’de de bahsedildiği gibi, şüphesiz ki iki dilli ve çok dilli sözlükler yabancı dildeki kelimeleri öğrenmede kullanıcılarına oldukça yarar sağlayan araçlardır (s.3021). Fakat diğer bir yandan, sözlüklerin bu faydaları ancak onu kullanan kişilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlandığı takdirde yeterli düzeylerde görülebilir.

Sözlükteki bilgi, sadece o sözcüğe ilişkin ansiklopedik bir bilgi vermekle kalmayıp, o sözcüğün dil bilgisel bölümlenmesi başta olmak üzere dil içerisindeki kullanım özelliklerini de kullanıcıya aktaracak donanıma sahip olmalıdır. Yine, örnek ve eşdizim sözcükleri başta olmak üzere verilen bu bilgilerin oldukça kapsamlı bir veri tabanı vasıtasıyla seçilmiş olması, başka bir deyişle bu tür seçimlerin sadece sözlük yazarının kişisel tercih ve deneyimlerine bağlı olmaması gerekmektedir. Ayrıca tüm bu bilgiler derlenirken o sözlük içerisinde sadece gerçekten bulunması gereken bilgilere yer verilmeli, bilgi kalabalığına meydan bırakılmamalıdır. Başka bir deyişle, madde başlıklarının ya da eşdizimli sözcüklerin saptama işlemi yapılırken, bunların seçilme sebepleri o dilde oluşturulan veri tabanındaki kullanım sıklığıyla istatistiksel olarak ispat edebilir nitelikte olmalıdır. Her önüne gelen bilginin sözlüğe konulması gereksiz bir bilgi kalabalığına sebep olacağından, kullanıcının sözlük içerisinde aradığı bilgiye ulaşmasını yavaşlatacak, bu da o sözlüğün *erişilebilirliğini* olumsuz yönde etkileyecektir. Sonuç olarak, Dohi (1995)’de de belirtildiği gibi, kullanıcıların ideal olarak tanımladığı sözlük, hedefledikleri bilgiye aradıkları madde başlığı altında tek bir seferde ulaşabildikleri sözlüklerdir (s.52). Bu bağlamda madde başlıklarında verilecek bilgilerin yazarın derinlemesine yaptığı çalışmalarını yansıtmasından çok, kullanıcının ihtiyaçlarına cevap verebilir nitelikte olması gerekmektedir. Svensén (2009) bu konuya ilişkin, sözlük içerisindeki bir kelimeye karşı olan tavrın, ele alınan sözcüklerin gerçek anlamının ne olduğunu hedeflemek değil, sözlük kullanıcısının ihtiyaçlarına uygun bir tanımlama yapmak olduğunu aktarır (s.205). Dolayısıyla, sözlükteki bir madde başlığının gerçek anlamı ne derece yansıttığından çok, o madde başlığındaki açıklamanın kullanıcının ihtiyaçlarına ne derece cevap verebildiği çok daha önemlidir.

4. Sonuç

Yabancı dil öğreniminin vazgeçilmez eğitim araçlarından biri olan sözlükler, kullanıcılarını dikkate alarak tasarlandıkları takdirde gerçek ihtiyacı karşılayabilir hale gelmektedirler. Bu çalışmada bu tür sözlüklerin diğer sözlüklerden ayrı olarak ele alınması gerektiği savunularak diğerlerinden ayrılabilmesi adına bu tür sözlüklere “*yabancı dil öğrenim sözlüğü*” denilmiştir. Dünya dili olma yolunda son yıllarda oldukça büyük ilerlemeler kaydeden Türkçe’de de bu tür sözlüklere ihtiyaç olacağı düşünülmektedir.

Bir sözlüğün somut ve bilimsel verilere dayalı olarak oluşturulması gerekmektedir. Bu o sözlüğün hem güvenilirliğini, hem de kullanıcısına sağlayacağı faydaları arttırır. Sonuç olarak, yukarıda incelediğimiz sözlüklere ve bunların özelliklerine dayanarak yabancı dil öğrenim sözlüğü oluşturulacağı zaman aşağıdaki sıralamanın izlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

A. Veri Oluşturma ve Hazırlık Süreci:

- 1) Veri tabanı (derlem) oluşturulması.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- 2) Bu veri tabanına dayalı olarak dildeki kullanım sıklığı yüksek olan sözcüklerin ve madde başlıklarının belirlenmesi ve seçimi. (Özellikle tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü oluşturulacaksa, tanımlamalarda kullanılacak temel sözcük listesi de bu aşamada oluşturulacaktır.)
- 3) Belirlenen madde başlıklarına göre, veri tabanında kullanım sıklığı yüksek olan eşdizimli sözcüklerin taranması, belirlenmesi ve seçimi.
- 4) Yine veri tabanından seçilen eşdizimli sözcükler başta olmak üzere, madde başlıklarına göre kullanım sıklığı yüksek olan örnek cümlelerin belirlenmesi ve seçimi.

B. Veri İşleme ve Yazma Süreci:

- 5) Veri oluşturma sürecinde belirlenen madde başlıklarının tanımlamalarının yazım aşaması. (Hazırlanan tek dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü ise, daha önceden kullanım sıklığına göre oluşturulan temel liste sözcükler ile basit bir dil bilgisi kullanılarak açıklanır. İki dilli yabancı dil öğrenim sözlüğü ise bu tanımlamaların eşdeğerlikleri kullanıcının anlayışı ve kavrayışı göz önünde bulundurularak verilir. Mümkün mertebe madde başlıklarının açıklamaları tek bir sözcükle sınırlandırılmayarak, o madde başlığına ilişkin kültürel öğelere de değinilerek açıklama yapılır. Yine dilbilgisine göre yapılan sözcük sınıflandırması ve verilmesi planlanan dil bilgisel özellikler de bu aşamada hazırlanır.)
- 6) Tanımlaması yapılan madde başlıklarına yine veri oluşturma sürecinde belirlenmiş olan eşdizimlerin ilave edilmesi ve bu aşamada madde başlığı tanımlamalarının tekrar gözden geçirilmesi.
- 7) Veri tabanından madde başlıklarına göre daha önceden seçilen örnek cümlelerin ilave edilmesi ve örnek cümlelerden sonra yapılan tanımlamaların tekrar gözden geçirilmesi.
- 8) Veri işleme ve yazım süreci bitmiş olan sözlüğün, veri oluşturma ve işleme sürecinde yer almayan kişilerce son kontrollerinin yapılması ve genel olarak gözden geçirilmesi.

Yukarıda örneklediğimiz sıralamada hazırlanacak bir yabancı dil öğrenim sözlüğünün kullanıcılar açısından daha faydalı olacağı düşünülmekle beraber, bu tür bir sözlük hazırlandıktan sonra da kullanıcılardan geri bildirimler alınarak bir sonraki basımda yenilemelere gidilmesi o sözlüğün kalitesini artıracaktır.

Öte yandan, yabancı dil öğrenim sözlüklerinin doğduğu yer, Palmer ve Hornby'nin için Japonya ve West'in durumunda ise Hindistan olsa da, bu sözlüklerin gelişmeleri İngiltere ve Amerika'da olmuştur. Bu durum İngiltere ve Amerika'daki sözlükbilim çalışmalarının gelişmesine de imkan hazırlamıştır.

Japonya'da her ne kadar öğrenim sözlükleri hazırlanması için bir takım çalışmalar mevcut olsa da, veri tabanı (corpus) oluşturma konusundaki gecikmeler sebebiyle beklenen düzeyde bir gelişim kat edilemediği gözlemlenmektedir. Genel hatları ile ele alındığında "Japonya'daki veri tabanı çalışmaları İngiltere ve Amerika'ya kıyasla 20 yıl geriden gelmektedir"⁴. Bu durum ise, teorik sözlükbilim

⁴"Japonya'daki veri tabanı çalışmaları İngiltere ve Amerika'ya kıyasla 20 yıl geriden gelmekte" olduğuna dair bilgi, Prof.Dr. Sunakawa Yuriko öncülüğünde "KAKEN – Database of Grant-in-Aid Scientific Research (Research Project Number:23242026)" projesi kapsamında 07.12.2014 tarihinde Tsukuba Üniversitesi'nde yapılan "Nihongo Gakushu Jisho Kaihatsu no Shien o Kangaeru (Japonca Öğrenim Sözlükleri Geliştirme Desteğini Tasarlama)" adlı sempozyuma Kobe Üniversitesi'nden katılan, ünlü sözlük yazarı Dr. Ishikawa Shin'ichiro'nun (石川慎一郎) sözlü sunumuna dayalıdır. (Ishikawa Shin'ichiro için bkz. <http://language.sakura.ne.jp/s/eng.html>)

çalışmalarının, pratik sözlükbilime göre geç kalmış olmasından kaynaklanır. İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde teorik ve pratik sözlükbilim çalışmaları paralel şekilde ilerleme gösterirken, Türkiye ve Japonya'nın da içerisinde bulunduğu Asya ve Uzak Doğu Asya ülkelerinin pek çoğunda pratik yönündeki çalışmalar, teorik çalışmalardan önce ilerlemiştir. Ancak, sağlam teorik temeller üzerine kurulan pratik çalışmaları uzun yıllar boyunca kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte olduğundan, Türkiye'deki sözlük çalışmalarında da teori kısmına önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Avrupa ve Amerika'da ayrı bir bilim dalı olarak kabul edilen ve hatta İngiltere'deki Birmingham Üniversitesi'nde⁵ yüksek lisans ve doktora bazında bilimsel araştırma merkezi bünyesinde ders olarak okutulan sözlükbilim (leksikografi), bundan sonra da ayrı bir bilim dalı olma yolunda küresel çaptaki ilerleyişini sürdüreceğinden, ülkemizde de bu konudaki ihtiyaçların giderilmesi yönünde yurt içerisinde akademik çalışmalara ve atılımlara ihtiyaç duyulması kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

- AKIMOTO, Miharuru, (2010). **Nihongo Kyooiku Nooryoku Kentei Shiken ni Gookaku Suru Tame no Goi 12**, Tokyo: Aruku.
- AKSAN, Doğan, (2011). **Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü**, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ALLEN, Robert, (1996). "The Big Four", **English Today**, Vol.12, No.2, Cambridge University Press, s.41 – 55.
- CARTER, R. ve McCARTHY, M., (1988). **Vocabulary and Language Teaching**, NY :Routledge Taylor & Francis (google play books versiyonu).
- COWIE, A. P. , (1999a). **English Dictionaries For Foreign Learners – A History**, NY :Oxford University Press.
- (1999b) "Learners' Dictionaries in a Historical and Theoretical Perspective", Thomas H. ve Kerstin P. (eds.), **The perfect Learners' Dictionary (?)**, Walter de Gruyter GmbH, Germany :Tubingen, s. 3 - 14.
- ÇETİNKAYA, Bayram, (2009). "Eşdizimli Sözlükler", **Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-**, ISSN: 1308-2140, Volume 4/4, Summer 2009, www.turkishstudies.net, DOI Number : http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.808, Ankara: Alko Dijital Baskı, s.196 – 206.
- DOHI, Kazuo, (1995). "Yuuzaa furendorii na jisho no jooken", **Gekkan Gengo**, Vol.24, No.6, Tokyo: Taishukanshoten, s. 46 - 53.
- HONBY, A.S., vd., (1942). **Idiomatic and Syntactic English Dictionary (ISED)**, Tokyo: Kaitakusha.
- IMURA, Motomichi, (1997). **Palmer to Nihon no Eigokyoiku**, Tokyo: Taishukanshoten.
- JACKSON, Howard, (2002). **Lexicography: An Introduction**, NY: Routledge Taylor & Francis (google play books versiyonu).
- JOHNSON, Samuel, (1747). **The Plan of a Dictionary of the English Language**, Longman (google play books versiyonu).

⁵ Detaylı bilgi:

- 1) <http://www.birmingham.ac.uk/schools/edacs/departments/englishlanguage/research/projects/drc.aspx>
- 2) <http://www.birmingham.ac.uk/research/activity/corpus/index.aspx>
- 3) <http://www.birmingham.ac.uk/schools/edacs/departments/englishlanguage/postgraduate/index.aspx>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- KARADÜZ, Adnan, (2009). “Sözlük, Sözcük Anlamı ve Öğrenme Üzerine”, **Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-**, ISSN: 1308-2140, Volume 4/4, Summer 2009, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.822>, Ankara: Alko Dijital Baskı, s.636 – 649.
- KOLUKISA, A. Aycan, (2013). “Tarihsel Bakış Açısıyla Sözlük”, **Dil Dergisi – Language Journal**, ISSN: 1300-3542, Sayı: 159, Ocak-Şubat-Mart 2013, DOI: 10.1501/Dilder_0000000185, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/1980/20689.pdf>, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, s.28 – 47.
- MAKINO, S., vd., (2002). **Kodansha’s Basic English–Japanese Dictionary**, Tokyo: Kodansha Int.
- MOCHIZUKI, K., vd., (2002). **Temel Japonca Türkçe Sözlük**, The Japan Foundation Japanese Language Institute / Türkçe Yayın Hakları Ayraç Yayınevi.
- SAKATA, Y. ve ENDOO, O., (1995). **Informative Japanese Dictionary 日本語を学ぶ人の辞典英語・中国語訳付き**, Tokyo: Nihon’go no Kai Gyo Kumiai and Shinchosha.
- SHARPE, Peter, (2006). **Kodansha’s Communicative English-Japanese Dictionary**, Tokyo: Kodansha Int.
- SHIMAMURA, Naomi, (2013). “Research on Basic Vocabulary for Learners of Japanese”, **NINJAL Project Review**, Vol.3, No.3, s.133 -141.
- SMITH, R. C., (2011). “Harold E. Palmer’s alternative 'applied linguistics'”, **Histoire Epistemologie Langage**, Vol.33, No.1, UK : Univ. of Warwick Pub., s. 53-67.
- SVENSÉN, B., (2009). **A Handbook of Lexicography – The Theory and Practice of Dictionary Making**, NY : Cambridge University Press.
- TARP, Sven, (2010). “Functions of Specialised Learners’ Dictionaries”, Pedro A. Fuertes-Olivera (eds.), **Specialised Dictionaries For Learners**, Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin / NY, s. 39-52.
- TÜM, Gülden, (2012). “Impact of Dictionary Type and Usage To Enhance Turkish Voabulary In Teaching Turkish As A Foreign Language”, **Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-**, ISSN: 1308-2140, Volume 7/4, Fall 2012, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4139>, Ankara: Alko Dijital Baskı, s.3013 – 3023.
- WEST, Michael, vd., (1935). **The New Method English Dictionary**, UK: Longman.
- YOSHINO, Kiyoshi, (2000). “ Eigo Koopasu Gengogaku no Rekishiteki Haikei (İng.: Historical Background of English Corpus Linguistics)”, **Takasaki Keizai Daigaku Ronshuu**, Vol.43, No.1, s.97 – 107.

* * * * *

“Hakuho Vakfı Japonca Araştırmaları 9’uncu Fellowship Programı dahilinde Japonya’da bulunduğum süre zarfında araştırmalarımda bana destek veren ve yardımlarını esirgemeyen Tokyo, Waseda Üniversitesi, Uygulamalı Dilbilim Araştırmaları Enstitüsü öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Chizuko KOMIYA Hoca’ya, eşim Baktygul KULAMSHAEVA’ya ve çalışmalarım destek veren tüm diğer güzel insanlara sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunmayı bir borç bilirim...”

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

KOLUKISA, A.A., Yabancı Dil Öğrenim Sözlükleri ve Gerekliliği, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 653-672, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7691>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

